

BLM 112- Programlama

Dilleri II

Hafta 7: Dosya İşlemleri

(Kısım-1)

Yrd. Doç.Dr. Ümit ATİLA

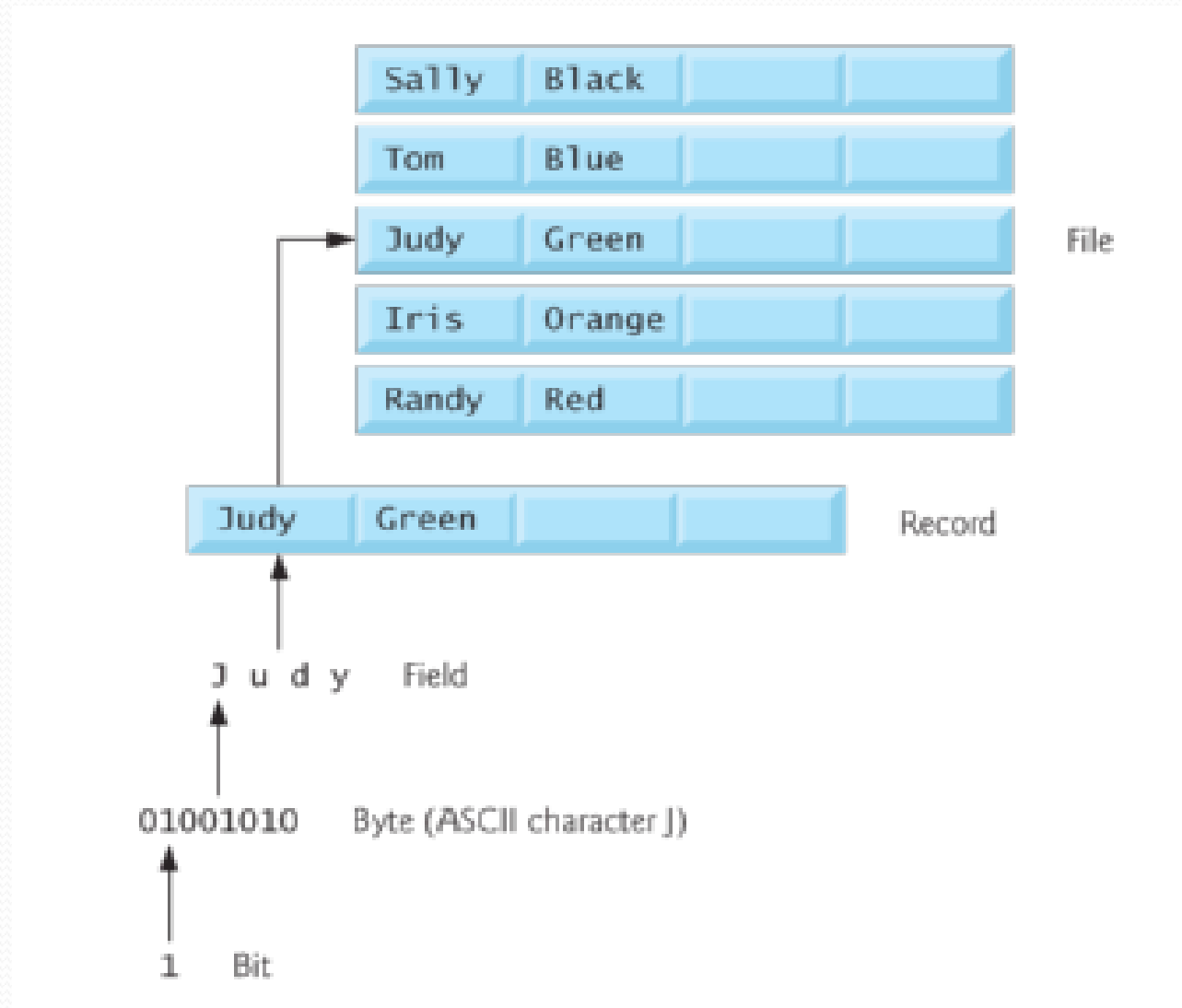
GİRİŞ

- Değişken ve dizilerde tutulan değerler programın çalışması esnasında değerlerini korurlar. Programın çalışması sona erdiğinde veri kaybolur.
- **Dosyalar** verinin kalıcı olarak saklanması için kullanılır.
- Bilgisayarlar dosyaları disk, flash bellek gibi depolama aygıtlarında tutarlar.

Veri Hiyerarşisi

- Bilgisayarlar tarafından işlenen tüm veriler 1 ler ve 0 ların kombinasyonundan oluşur.
 - **Bit:** Bilgisayar sistemlerindeki en küçük veri birimidir. En küçük birim olan bit değeri 1 veya 0 olabilir.
 - **Byte:** Harfler, rakamlar, özel semboller karakterlerdir. Bilgisayarlar yalnızca 1 ler ve 0 lar ile işlem yapabildiği için bilgisayarlardaki karakter setinde yer alan her bir karakter 1 ler ve 0 ların diziliminden oluşur (bayt). 1 bayt = 8 bit
 - **Alan:** Karakterlerin bir araya gelmesiyle oluşturduğu anlamlı bütün.
Örn: kişi adı
 - **Kayıt:** Birbiri ile ilişkili alanların bir araya gelmesiyle oluşur.
 - Struct veya class ile oluşturulur.
 - Örn: Bir okuldaki bir öğrenciye ait numara, ad, soyad, adres gibi alanların bir araya gelmesiyle bir kayıt oluşturulur.
 - **Dosya:** Birbiri ile ilişkili kayıtların bir araya gelmesiyle oluşur.
 - Örn: Öğrencilere ait dosya
 - **Database:** Birbiri ile ilişkili dosyaların bir araya getirilmesi ile oluşturulur.

Veri Hiyerarşisi

Veri Hiyerarşisi

- **Kayıt Anahtarı:** Bir dosya içeriisindeki belli kayıtların elde edilebilmesi için en azından kayıtlara ait bir alanın anahtar olarak kullanılması gerekir.
 - Örn: Bir okul dosyasında öğrenci numarası kayıt anahtarı olarak belirlenebilir.
- **Sıralı Dosya:** Kayıtları dosya içerisinde tutmanın en popüler yöntemi.
 - Records typically sorted by record key

Dosyalar ve Stream

- C'de bir dosya bayt dizisi olarak ele alınır.
 - Dosya sonunda **end-of-file** işaretçisi bulunur
 - Veya dosya belirli bir bayt değerinde son bulur.
- Dosya açıldığında bir stream oluşturulur. Stream, dosya ile program arasında bir iletişim kanalı oluşturur.
- Bir dosyayı açmak dosyanın veri yapısını işaret eden bir pointer döndürür.
 - Örnek dosya işaretçileri:
 - **stdin** - standard input (klavyeden veri okumayı sağlar)
 - **stdout** - standard output (ekrana veri yazdırmayı sağlar)
 - **stderr** - standard error (ekran)

Dosyalar ve Stream

- **Dosya yapısı** (bir dosya açıldığında dosyanın yapısını işaret eden bir pointer döndürülür)
 - **Dosya tanımlayıcı**
 - İşletim sisteminin açık dosya tablosunda bir indis
 - **Dosya Kontrol Bloğu (FCB)**
 - Her dizi elemanında bulunur. Sistem bunu kullanarak dosyayı yönetir.
 - Giriş, çıkış ve hata işlemleri stdin, stdout ve stderr işaretçileri ile değiştirilir.

Dosyalar ve Stream

- Oku/yaz fonksiyonları standard giriş kütüphanesinde
 - **fgetc**
 - Dosyadan bir karakter okur
 - Parametre olarak bir dosya işaretçisi alır
 - `fgetc( stdin )` `getchar` ile aynı işi yapar
 - **fputc**
 - Dosyaya bir karakter yazar.
 - Parametre olarak bir dosya işaretçisi ve yazılacak olan karakteri alır
 - `fputc( 'a', stdout )`, `putchar( 'a' )` ile aynı işi yapar.
 - **fgets**
 - Dosyadan bir satır okur
 - **fputs**
 - Dosyaya bir satır yazar
 - **fscanf / fprintf**
 - `scanf` ve `printf` fonksiyonlarının dosya işlemlerindeki karşılıklarıdır

Sıralı Erişilen Dosya Oluşturma

- C herhangi bir veri yapısını kullanmayı zorunlu kılmaz
 - Programcı kendi veri yapısını kendisi belirler
- Dosya oluşturma
 - **FILE *myPtr;**
 - **myPtr** isminde bir dosya işaretçisi tanımlar.
 - **myPtr = fopen("myFile.dat", openmode);**
 - Fopen fonksiyonu belirtilen dosyayı gösteren bşr dosya işaretçisi döndürür.
 - İki parametre alır – açılacak dosya ve dosyanın açılış modu
 - Eğer dosya açma başarısız olursa NULL döner
 - **fprintf**
 - Dosyaya yazmak için kullanılır
 - Printf ten farkı ilk parametre yazılacak dosyayı işaret eden bir pointer dır.

Sıralı Erişilen Dosya Oluşturma

- feof(Dosya işaretçisi)
 - Eğer end-of-file göstergesi belirtilen dosya için ayarlanmış ise true döndürür
- fclose(Dosya işaretçisi)
 - Belirtilen dosyayı kapatır
 - Program sonlandırıldığında otomatik olarak gerçekleştirilir.
- Detaylar
 - Programlar bir veya daha fazla dosya üzerinde işlem gerçekleştirebilir
 - Her dosyanın farklı bir ismi olmalı her birinin kendine özel işaretçisi olmalıdır.

Sıralı Erişilen Dosya Oluşturma

- Dosya açma modları

Mode	Description
r	Open a file for reading.
w	Create a file for writing. If the file already exists, discard the current contents.
a	Append; open or create a file for writing at end of file.
r+	Open a file for update (reading and writing).
w+	Create a file for update. If the file already exists, discard the current contents.
a+	Append; open or create a file for update; writing is done at the end of the file.

Sıralı Erişilen Dosya Oluşturma

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     int hesapNo;
6     char ad[30];
7     double bakiye;
8     FILE *mfPtr; // musteri.dat dosyasi işaretcisi
9     if((mfPtr = fopen("musteri.dat","w")) == NULL)
10         printf("Dosya acilamadi\n");
11     else
12     {
13         printf("Hesap no, isim ve bakiye girin \n");
14         printf("Veri girisini bitirmek icin EOF gir"); //EOF = Ctrl + z
15         printf("? ");
16         scanf("%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
17
18         while(!feof(stdin))
19         {
20             fprintf(mfPtr,"%d %s %.2f \n",
21                 hesapNo,ad,bakiye);
22             printf("? ");
23             scanf("%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
24         }
25
26         fclose(mfPtr);
27     }
28     return 0;
29 }
```

Sıralı Erişilen Dosya Oluşturma

```
Enter the account, name, and balance.  
Enter EOF to end input.  
? 100 Jones 24.98  
? 200 Doe 345.67  
? 300 White 0.00  
? 400 Stone -42.16  
? 500 Rich 224.62  
? ^Z
```

Sıralı Erişimi Dosyadan Okuma

- Sıralı erişimli dosyayı okuma
 - Bir dosya işaretçisi oluştur, dosyayı okumak için bu işaretçiyi dosyaya bağla
myPtr = fopen("myFile.dat", "r");
 - **fscanf** kullanarak dosyadan oku
 - Scanf gibi ancak ilk parametre dosyayı gösteren bir işaretçidir
fscanf(myPtr, "%d%s%f", &myInt, &myString, &myFloat);
 - Baştan sona kadar dosya okunur
 - Dosya konumu işaretçisi
 - Okunacak veya yazılacak sonraki bayt sayısını belirtir.
 - İşaretçi değildir, ancak bir tamsayıdır (bayt konumunu belirten bir sayı)
 - Bayt ofseti de denir
 - **rewind(myPtr)**
 - Dosya konumu işaretçisini dosyanın başına alır (bayt 0)

Sıralı Erişilen Dosya Okuma ve İçerik Yazma

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     int hesapNo;
6     char ad[40];
7     double bakiye;
8     FILE *mfPtr; // musteriler.dat dosyası işaretçisi
9     if((mfPtr = fopen("musteriler.dat","r")) == NULL)
10         printf("Dosya açılmadı\n");
11     else
12     {
13         printf("%-10s%-13s\n", "HesapNo","Ad","Bakiye");
14         fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
15
16         while(!feof(mfPtr))
17         {
18             printf("%-10d%-13s%7.2f\n", hesapNo,ad,bakiye);
19             fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
20         }
21         fclose(mfPtr);
22     }
23     return 0;
24 }
```

Uygulama-1

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main(void)
4 {
5     int secim, hesapNo;
6     double bakiye;
7     char ad[40];
8     FILE *mfPtr;
9     if((mfPtr = fopen("musteri.dat","r")) == NULL)
10         printf("Dosya acilamadi\n");
11     else
12     {
13         printf("Secim yapiniz\n"
14             "1-Hesapta para olmayan hesaplar\n"
15             "2-Borclu olan hesaplar\n"
16             "3-Hesapta para olan hesaplar\n"
17             "4-Cikis\n");
18         scanf("%d",&secim);
```


Uygulama-1

```
19     while(secim !=4)
20     {
21         fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
22         switch(secim)
23         {
24             case 1:
25                 printf("\nPara olmayan hesaplar :\n");
26                 while(!feof(mfPtr))
27                 {
28                     if(bakiye==0)
29                         printf("%-10d%-13s%7.2f\n", hesapNo,ad,bakiye);
30                     fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
31                 }
32                 break;
33             case 2:
34                 printf("\nBorclu hesaplar :\n");
35                 while(!feof(mfPtr))
36                 {
37                     if(bakiye<0)
38                         printf("%-10d%-13s%7.2f\n", hesapNo,ad,bakiye);
39                     fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
40                 }
41                 break;
```

Uygulama-1

```
42         case 3:
43             printf("\nPara olan hesaplar :\n");
44             while(!feof(mfPtr))
45             {
46                 if(bakiye>0)
47                     printf("%-10d%-13s%7.2f\n", hesapNo,ad,bakiye);
48                 fscanf(mfPtr,"%d%s%lf",&hesapNo,ad,&bakiye);
49             }
50             break;
51         }
52         rewind(mfPtr);
53         printf("\n?");
54         scanf("%d",&secim);
55     }
56     printf("Program sonlandi\n");
57     fclose(mfPtr);
58 }
59 }
```

Uygulama-1

Enter request

- 1 - List accounts with zero balances
- 2 - List accounts with credit balances
- 3 - List accounts with debit balances
- 4 - End of run

? 1

Accounts with zero balances:

300	White	0.00
-----	-------	------

? 2

Accounts with credit balances:

400	Stone	-42.16
-----	-------	--------

? 3

Accounts with debit balances:

100	Jones	24.98
200	Doe	345.67
500	Rich	224.62

? 4

End of run.

Sıralı Erişimi Dosyadan Okuma

- Sıralı erişimli dosya
 - Bir veriyi değiştirirken diğer verileri değiştirme riski taşır
 - Alanlar boyut olarak farklı olabilirler
 - 1, 34, -890 tümü tamsayıdır ancak disk üzerinde farklı boyutlardırlar

300 White 0.00 400 Jones 32.87 (dosyadaki eski veri)

- Eğer biz White ismini Worthington olarak değiştirmek istersek Jones kaydına ait veriler üzerine yeni veriler yazılır.

300 Worthington 0.00

300 White 0.00 400 Jones 32.87

300 Worthington 0.00 Jones 32.87

Veri üzerine yazılır